

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет іноземної філології
Кафедра германської і слов'янської філології та зарубіжної літератури
Силабус
навчальної дисципліни
«СОЦІОЛІНГВІСТИЧНІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ»

1. Загальна інформація про курс

Назва курсу, мова викладання	Соціолінгвістичні проблеми перекладу Мова викладання – українська, англійська
Викладачі	Сліпачук Наталія Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри германської і слов'янської філології та зарубіжної літератури
E-mail	slipachuk.nataliia@kpmu.edu.ua
Консультації	Відповідно до графіку індивідуальних консультацій, що розміщений на інформаційному стенді та сайті кафедри германської і слов'янської філології та зарубіжної літератури

2. Анотація до курсу

Навчальна дисципліна «Соціолінгвістичні проблеми перекладу» є **вибірковою**. Курс спрямований на формування у здобувачів вищої освіти теоретичних знань з різних напрямів соціолінгвістики, пов'язаних з аналізом текстів різних жанрів. Вивчення дисципліни допоможе здобувачам вищої освіти визначати жанрову приналежність текстів, знаходити відмінності між жанрами з метою адекватного перекладу, а також обирати відповідний реєстр мовлення залежно від комунікативної ситуації.

3. Мета і завдання курсу

Метою вивчення дисципліни «Соціолінгвістичні проблеми перекладу» є формування у здобувачів вищої освіти загальних і професійних навичок у сфері соціолінгвістики та перекладу. Завдяки вивченню цього курсу здобувачі вищої освіти зможуть: розуміти, як соціальні фактори впливають на мову; визначати жанрову приналежність тексту; відтворювати в перекладі соціокультурний контекст оригіналу.

Для досягнення програмних результатів навчання з навчальної дисципліни «Соціолінгвістичні проблеми перекладу» здобувач вищої освіти повинен:

- ☐ Характеризувати діалектні та соціальні різновиди мов(и), що вивчаються(ється), описувати соціолінгвальну ситуацію.
- ☐ Знати принципи, технології і прийоми створення усних і письмових текстів різних жанрів і стилів державною та іноземною (іноземними) мовами.
- ☐ Використовувати мову(и), що вивчається(ється), в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, початковій, професійній, науковій сферах життя.
- ☐ Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.

4. Програмні компетентності навчання

- Здатність учитися і оволодівати сучасними знаннями.
- Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

- Здатність спілкуватися іноземною мовою.
- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

5. Очікуванні результати навчання з дисципліни

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

- Здійснювати спеціальний перекладацький аналіз текстів різних жанрів і стилів;
- Уміти виявляти соціокультурні особливості мови оригінального тексту з метою максимально точного відтворення всіх аспектів оригінального тексту у перекладі, практично використовувати у перекладацькій діяльності принципи компонентного та соціоперекладацького аналізу тексту;
- Знати принципи та прийоми створення письмових текстів різних жанрів і стилів.

6. Формат курсу

Стандартний курс (очний). Передбачає проведення лекційних та практичних занять. Можливе застосування об'єктно-модульного динамічного середовища навчання Moodle та застосунків для проведення відеоконференцій.

7. Обсяг і ознаки курсу

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	Денна форма навчання
Рік навчання	2026-2027
Обов'язкова/вибіркова	Вибіркова
Кількість кредитів ЄКТС	4
Загальний обсяг годин	120
Кількість годин навчальних занять	40
Лекційні заняття	20
Практичні заняття	20
Самостійна робота	80
Форма підсумкового контролю	Залік

8. Технічне й програмне забезпечення, обладнання

Вивчення курсу не потребує спеціального матеріально-технічного та/або інформаційного забезпечення, однак можливе використання мультимедійного комплексу (проектор, ноутбук / персональний комп'ютер та ін.) для створення презентацій у форматі MS Power Point.

Передбачається застосування модульного об'єктно-орієнтованого динамічного навчального середовища MOODLE.

9. Політика курсу

Відвідування занять. Очікується, що здобувачі відвідуватимуть лекційні, практичні заняття. Під час відвідування всіх видів занять і консультацій очікується дотримання правил внутрішнього розпорядку Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка та етичних норм поведінки.

Очікується, що здобувачі дотримуватимуться термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. За несвоєчасно подані роботи / завдання (з порушенням визначених термінів) знижуватимуться бали.

Якщо здобувач не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, виконав завдання самостійної роботи та модульної контрольної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на цей

вид роботи, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття здобувач має відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Очікується, що здобувачі поступово відпрацьовуватимуть пропущені заняття й завершать цей процес вчасно (до останнього аудиторного заняття з дисципліни). Відпрацювання лекційного заняття передбачає знання здобувачем теоретичних питань плану. Відпрацювання пропущеного практичного заняття передбачає опанування теоретичних питань плану заняття й виконання запланованих завдань.

Очікується, що здобувачі не будуть запізнюватися на заняття, а мобільні телефони під час занять використовуватимуть лише з освітньою метою. Під час організації занять з використанням технологій дистанційного навчання очікується, що здобувач працюватиме на заняттях (з використанням платформ для відеоконференцій) з увімкненою вебкамерою.

Академічна доброчесність. Дотримання академічної доброчесності регулюється Кодексом академічної доброчесності Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (<https://cutt.ly/4TiCHkS>) та Положенням про дотримання академічної доброчесності науково-педагогічними працівниками, науковими працівниками та здобувачами вищої освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (<https://cutt.ly/vTiVowX>).

Очікується, що роботи здобувачів будуть їх оригінальними міркуваннями. Відсутність покликань на використані джерела, фабрикування джерел списування, втручання в роботу інших здобувачів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Списування під час практичних і лабораторних занять, підготовки до них, самостійної та контрольної роботи, екзамену заборонені (зокрема, з використанням мобільних пристроїв). Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмових роботах здобувачів та фактів списування є підставою для їх незарахування викладачем (незалежно від масштабів плагіату чи обману).

Література. Для пошуку рекомендованої літератури здобувачі можуть послуговуватися бібліотекою університету, фахових кафедр та інтернетними ресурсами. Здобувачі заохочуються до використання літератури, якої немає з-поміж рекомендованої.

Комунікування з викладачем. Спілкування з викладачами здійснюється під час лекційних, практичних занять (участь у бесідах, дискусіях, відповіді на питання тощо).

Очікується, що здобувачі будуть задавати викладачам запитання, цікавитися додатковими відомостями й сучасними науковими знаннями з курсу. Викладач щотижня проводить консультації (офлайн і онлайн).

Здобувачі ВО заохочуються до *здобуття неформальної та / або інформальної освіти*, визнання результатів якої регламентується «Порядком визнання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та / або інформальної освіти» <https://drive.google.com/file/d/19GCSM3y-K496gs8RQJp0mO9FjUJumB4T/view>.

Креативна ініціатива здобувача ВО підтримується.

10. Схема курсу

Денна форма навчання

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин	
	Денна форма	
	усього	у тому числі

		л	п	лаб	інд	с.р.
	2	3	4	5	6	7
Module 1						
Тема 1. Sociolinguistics and Translation. Basic concepts of sociolinguistics.		2	4			10
Тема 2. Language as a Social Phenomenon. Social status and social roles as the major factors of situational variability of language.		2	4			10
Тема 3. Sociolinguistic differentiation of Language. Argo. Jargon. Slang. Vernacular.		4	4			20
Тема 4. Translation of British dialects and language variations.		2	4			10
Тема 5. Translation of American dialects and language variations.		2	4			10
Тема 6. The role of a translator in the process of translating a literary text through a sociolinguistic component.		4	4			20
Годин разом	120	16	24			80

11. Методи навчання і форми оцінювання

Методи навчання: лекція (лекція-презентація, лекція-бесіда), розповідь, пояснення, бесіда, дискусія, робота з дидактичними матеріалами та іншими джерелами інформації, робота з інтернетними публікаціями та матеріалами вебсайтів, завдання.

Форми поточного оцінювання: під час практичних занять (опитування, виконання завдань у MOODLE).

Форма модульного контролю: модульна контрольна робота.

Форма підсумкового контролю: залік

12. Система оцінювання

Поточний і модульний контроль	Сума	
Модуль 1		
Поточний контроль	МКР	100
60 балів	40 балів	

Максимальний бал оцінки поточної успішності здобувачів вищої освіти на навчальних заняттях – 12 балів.

Критерії оцінювання знань, умінь, навичок здобувачів освіти на навчальних заняттях.

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, мовних фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді „так” чи „ні”.
	2	Студент не достатньо усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні „так” чи „ні”; може самостійно знайти в підручнику відповідь.
	3	Студент намагається аналізувати на основі елементарних знань і навичок; виявляє окремі закономірності; робить спроби виконання вправ і завдань репродуктивного характеру; за допомогою викладача виконує прості вправи за готовим алгоритмом.
Середній (репродуктивний)	4	Студент володіє початковими знаннями, здатний виконати вправи і завдання за зразком; орієнтується в термінах, поняттях, визначеннях; самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі.
	5	Студент розуміє суть навчальної дисципліни, може дати визначення окремих понять, категорій (однак з помилками); вміє працювати з підручником, самостійно опрацьовувати частину навчального матеріалу; виконує прості вправи і завдання за алгоритмом, але окремі висновки є нелогічними та непослідовними.
	6	Студент розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхнево аналізувати мовні явища, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою; самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час виконання вправ і завдань за алгоритмом, послуговуватися додатковими джерелами.

Достатній (алгоритмічно-дієвий)	7	Студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, оперує базовими поняттями, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; самостійно користуватися додатковими джерелами; частково володіє термінологією.
	8	Знання студента досить повні для застосування вивченого матеріалу в стандартних ситуаціях; студент вміє аналізувати, робити деякі висновки; відповідь повна, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати.
	9	Студент володіє основним матеріалом, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, тлумачить лінгвістичні поняття, категорії; формулює правила; може самостійно опрацьовувати матеріал; має сформовані типові навички.
Високий (творчо-професійний)	10	Студент володіє програмними знаннями та використовує їх у практичних ситуаціях; може визначати особливості мовних процесів; робить аргументовані висновки; використовує знання, аналізуючи різні мовні явища, процеси.
	11	Студент володіє узагальненими знаннями з навчальної дисципліни, аргументовано використовує їх; вміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності; спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію; самостійно вивчити матеріал; оцінювати різноманітні мовні явища, процеси.
	12	Студент має системні знання; використовує широкий арсенал засобів для обґрунтування та доведення своєї думки; схильний до системно-наукового аналізу явищ; уміє самостійно здобувати і використовувати інформацію; займається науково-дослідною роботою; використовує різноманітні джерела інформації.

Якщо здобувач вищої освіти не відпрацював пропущені навчальні заняття, не виправив оцінки 0,1,2,3, отримані на навчальних заняттях, не виконав модульної контрольної роботи (МКР), завдання самостійної та індивідуальної роботи менше ніж на 60% від максимальної кількості балів, виділених на ці види робіт, він вважається таким, що має академічну заборгованість за результатами поточного контролю.

Пропущені заняття здобувач вищої освіти має обов'язково відпрацювати. За відпрацьовані лекційні заняття оцінки не ставляться, за практичні, семінарські, лабораторні, індивідуальні заняття нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12). Здобувачу вищої освіти, який не виконав поточних домашніх завдань, не підготувався до навчальних занять, в журнал обліку роботи академічної групи ставиться 0 балів. Здобувач вищої освіти, знання, уміння і навички якого на навчальних заняттях за 12-бальною шкалою оцінено від 1 до 3 балів, вважається таким, що недостатньо підготувався до цих занять і має академічну заборгованість за результатами поточного контролю. Поточну заборгованість, пов'язану з невідповідністю або недостатньою підготовленістю до навчальних занять, здобувач вищої освіти повинен ліквідувати. За ліквідацію поточної заборгованості нараховуються бали середнього (4, 5, 6), достатнього (7, 8, 9) та високого рівня (10, 11, 12).

Рейтингова оцінка у балах знань, умінь і навичок здобувача на навчальних заняттях з навчального (змістового) модуля обчислюється після проведення цих занять та ліквідації ним поточної заборгованості, пов'язаної з пропусками занять, непідготовленістю або недостатньою підготовленістю до них відповідно до «Положення про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (зі змінами та доповненнями» (<https://cutt.ly/mLtb6am>).

Матеріал, винесений на **самостійне опрацювання**, складається **на практичних заняттях** відповідно до тематики та оцінюється за 12-бальною шкалою, що згодом перераховуються за формулою (Середня оцінка навчальної діяльності $\times 0,05 + 0,4 \times 35$).

Модульна контрольна робота (40 балів)

Модульна контрольна робота виконується у письмовій формі. Мінімальний бал – 30. До її написання допускаються всі здобувачі вищої освіти. Позитивну оцінку за МКР не рекомендується покращувати. Невиконання МКР оцінюється 0 балів.

Критерії оцінювання МКР

Рівні навчальних досягнень здобувачів вищої освіти			Критерії
Початковий	1-23 балів	незадовільно	Здобувач вищої освіти вірно виконує лише частину завдань, кількість яких не досягає 60% від загального обсягу, при виконанні інших припускає грубі помилки або не виконує
Середній	24-29 балів	задовільно	Здобувач вищої освіти вірно виконує від 60% до 75 % загального обсягу завдань, при виконанні інших припускає грубі помилки або не виконує
Достатній	30-36 балів	добре	Здобувач вищої освіти вірно виконує від 75% до 85 % загального обсягу завдань, при виконанні інших припускає грубі помилки або не виконує
Високий	37-40 балів	відмінно	Здобувач вищої освіти вірно виконує від 90% до 100 %

Здобувачі вищої освіти, які за результатами виконання МКР отримали рейтинговий бал менший 60 % від максимальної кількості балів, виділених на цей вид роботи, а також ті, що не з'явилися для її виконання або не виконали її завдань, вважаються такими, що мають академічну заборгованість за результатами поточного контролю, ліквідація якої є обов'язковою.

В умовах застосування дистанційних технологій навчання організація поточного і семестрового контролю відбувається відповідно до «Порядку організації поточного та семестрового контролю із застосуванням дистанційних технологій навчання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (зі змінами)» (https://drive.google.com/file/d/15qM6nA_NtvOZxOYz4Hzc8DZNgnAiL_zz/view).

Таблиця відповідності шкал оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Рейтингова оцінка з навчальної дисципліни	Оцінка за шкалою ECTS	Національна залікова оцінка
90-100 і більше	A (відмінно)	

82-89	В (дуже добре)	зарахован о
75-81	С (добре)	
67-74	Д (задовільно)	
60-66	Е (достатньо)	
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)	не зарахован о
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової роботи щодо вивчення навчального матеріалу кредитного модуля)	

13. Література

1. Масенко Л. Нариси з соціолінгвістики. К.: Видавн. дім «КМ Академія», 2010. 243 с.
 2. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг: Соціальна диференціація української мови. К., 2005. 464 с.
 3. Ставицька Л. Короткий словник жаргонної лексики української мови. К.: Критика, 2003. 336с.
 4. Чередниченко О.І. Про мову і переклад. К.: Либідь, 2007. 248с.
 5. Dutton A. A. Translation as sociolinguistic activity. Published in 2017. URL: https://www.researchgate.net/publication/318960167_Translation_as_sociolinguistic_activity .
 6. Hovy D., Johannsen A. Exploring Language Variation Across Europe. A Web-based Tool for Computational Sociolinguistics. URL: <https://www.aclweb.org/anthology/L16-1477.pdf>
 7. Nida E. A. Sociolinguistics as a crucial factor in translation and interpreting. URL: <https://pdfs.semanticscholar.org/9789/8d6d0306f194d5ceba54a37109e148bd09f5>.
- Prometheus (<https://prometheus.org.ua>) – український громадський проєкт масових відкритих онлайн-курсів.
13. EdEra (<https://www.ed-era.com/>) – українська студія онлайн-освіти.
 14. Courséra (<https://coursera.org>) – технологічна компанія, що працює в галузі освіти.
 15. <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/> — репозитарій Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.